

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ САМОСТІЙНОГО ОВОЛОДІННЯ СТУДЕНТАМИ-ФІЛОЛОГАМИ ПИСЬМОВИМ ПЕРЕКЛАДОМ

Аналізується сучасний стан навчання перекладу й подано певні висновки, що лежать в основі сучасних змін щодо підготовки майбутніх перекладачів. Сучасні тенденції ринку перекладацьких послуг зумовлюють зміни в процесі підготовки майбутніх перекладачів, оскільки акцент зміщується на самостійне й активне учіння. Отже, змінюються сучасні підходи до процесу організації самостійного оволодіння студентами-філологами письмовим перекладом. Самостійна діяльність розглядається загалом як багатостороння та поліфункціональна діяльність. Актуальною в цьому контексті є реалізація особистісно-діяльнісного підходу в самостійній роботі майбутніх перекладачів, яка спрямована на створення в освітньому процесі позитивного інтелектуально-емоційного контексту навчальної діяльності. Проаналізовано особистісний і діяльнісний компоненти особистісно-діяльнісного підходу саме в контексті навчання письмового перекладу, його концепцію, основні принципи підходу та центральні категорії в контексті самостійної роботи, якими є вторинна мовна особистість і самостійна, самокерована та продуктивна діяльність студентів. Ефективною вважається реалізація такого підходу за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема на основі сучасного освітнього середовища Moodle. У статті визначено й описано освітню, контрольну, мотивувальну, інформативну та комунікативну функції освітнього середовища Moodle. Проаналізовано особливості й переваги використання освітнього середовища Moodle для навчання письмового перекладу студентів-філологів в умовах самостійної роботи, зокрема ергономічність такого засобу навчання, доступність, самодостатність матеріалів, можливість постійного оновлення, професійне спрямування, можливість виконувати письмові завдання, забезпечення якісного керування навчальною, пізнавальною й професійною діяльністю студентів.

Ключові слова: особистісно-діяльнісний підхід, самостійна робота, переклад, перекладач, освітнє середовище, Moodle, студент-філолог, ринок перекладацьких послуг.

У зв'язку з розвитком міжнародних відносин та інтеграцією України в європейське і світове політичне й економічне співтовариство роль перекладацької діяльності є надзвичайно важливою. Науково-технічний прогрес охоплює практично всі сфери життя, зростає кількість різного роду контактів не лише між державами, а й між різномовними спільнотами людей, у тому числі професійними. Рух інформаційних потоків не знає ні меж, ні часу. Нескінченна різноманітність сучасного світу передається за допомогою сучасних засобів інформації у відчуттях та інтерпретаціях численних учасників єдиного міжнародного інформаційного простору, у центрі якого в ролі медіатора постає перекладач. За таких тенденцій життя роль перекладу як засобу комунікації й підтримки економічних, суспільно-політичних, наукових, культурно-естетичних та інших відносин між народами значно зростає.

Сьогодні підготовка перекладачів у вищих закладах освіти України динамічно розвивається. Збільшення обсягу й диверсифікація вимог до перекладу як професійної діяльності призвели до зміни ринку перекладацьких послуг. Змінюються традиційні уявлення про перекладацьку діяльність, ускладнюється професійна модель перекладача, що, у свою чергу, вимагає модернізації самого процесу підготовки майбутніх перекладачів у контексті змін, що відбуваються в освітньому просторі.

Завданням вищих навчальних закладів нині є не лише дати певну суму знань, а й навчити робити самостійні висновки на базі цих знань, творчо мислити, що є надзвичайно важливим фактором успішності в професійній діяльності майбутніх перекладачів. При цьому важливо розвивати вміння самостійно поповнювати свої знання, орієнтуватися в потоці різної інформації, що швидко зростає [5]. Тобто акцент переміщується на здатність студентів до автономного навчання як здатності особистості усвідомлювати власні потреби, інтереси й задовольняти їх завдяки вільному вибору методів, форм і засобів навчання, які є ефективними для оволодіння необхідними базовими або додатковими знаннями з конкретної дисципліни [7].

Ми поділяємо точку зору І. О. Зимньої щодо розуміння поняття «самостійна робота». Науковиця характеризує самостійну роботу як навчальну діяльність, яка організовується самим студентом відповідно до його внутрішніх пізнавальних мотивів, запропонованої програми і здійснюється ним у раціональний для нього час, самоконтролюється в процесі навчання за умови зовнішнього опосередкованого системного керування з боку викладача (навчальної комп'ютерної програми, дисплейної техніки) [3], тобто підкреслює діяльнісний характер самостійної роботи тих, хто навчається.

Оскільки самостійне оволодіння письмовим перекладом передбачає навчально-пізнавальну діяльність особистості, то сам процес навчання має базуватися на засадах особистісно-діяльнісного підходу.

Використання особистісно-діяльнісного підходу, на нашу думку, є необхідним, тому що процес самостійного оволодіння письмовими видами перекладу передбачає самостійну навчально-пізнавальну діяльність майбутніх філологів у позааудиторних умовах і спрямований на задоволення їхніх навчальних потреб як суб'єктів цієї діяльності й професійних потреб у процесі професійної діяльності.

Отже, **метою статті** є охарактеризувати основні положення особистісно-діяльнісного підходу та проаналізувати його реалізацію засобами навчальної платформи Moodle, базуючись на основних функціях і принципах роботи цієї системи та можливості її використання для навчання письмового перекладу.

Основи особистісно-діяльнісного підходу закладено в психології роботами Л. С. Виготського, О. М. Леонтєва, С. Л. Рубінштейна, Б. Г. Ананьєва, в яких особистість розглядалася як суб'єкт діяльності, що, формується у діяльності й у спілкуванні з іншими людьми, визначає характер цієї діяльності та спілкування [9, с. 75]. Ідеї особистісно-діяльнісного підходу узагальнено та значною мірою розвинуто в роботах І. О. Зимньої [4].

Особистісно-діяльнісний підхід трактується І. О. Зимньою як єдність особистісного й діяльнісного складників, хоча, природно, такий поділ є умовним і проводиться суто з гностичною метою [4].

Особистісний компонент особистісно-діяльнісного підходу орієнтований насамперед на студента як особистість. У контексті мовної освіти йдеться про формування мовної особистості, а в термінах І. І. Халєєвої, вторинної мовної особистості – будь-якого носія тієї чи іншої мови, який характеризується на основі аналізу створених ним текстів із погляду використання засобів цієї мови для відображення навколишньої дійсності (картини світу) [8, с. 60].

Отже, особистісний компонент передбачає розвиток особистості загалом, створення умов для розвитку її якостей, орієнтацію на її індивідуальний досвід, можливості, потреби, інтереси. Особистісний підхід визначає провідним орієнтиром, основним змістом і головним критерієм успішного учіння не лише знання, навички й уміння, функціональну підготовленість до виконання певних видів діяльності, а й формування низки особистісних якостей: спрямованості, громадянської активності, творчих здібностей і вмінь, волі, емоційної сфери, рис характеру.

Отже, особистісно-орієнтований компонент передбачає формування вторинної мовної особистості, яка характеризується творчістю, самостійністю і здатністю до соціальної взаємодії [4, с. 39].

Діяльнісний компонент у контексті особистісно-діяльнісного підходу базується головним чином на положенні про суб'єкт-суб'єктні стосунки викладача і студентів, активність, у загальнопсихологічному – теорії діяльності О. М. Леонтєва [6].

Діяльнісний компонент передбачає орієнтацію навчання на організацію інтенсивної навчально-пізнавальної діяльності студентів, яка постійно ускладнюється, оскільки лише через власну діяльність, зокрема учіння, студент засвоює науку та культуру, способи пізнання й перетворення світу, формує й удосконалює особистісні якості. У цьому сенсі діяльність є відкритою системою для формування особистості, трактуючи діяльнісний підхід як такий спосіб організації навчально-пізнавальної діяльності студентів, у якому вони беруть активну участь у навчальному процесі. Організувати навчання потрібно в такому форматі, щоб студенти були активними учасниками, суб'єктами учіння, які усвідомлюють і самі виокремлюють проблему, висувають мету вивчення того чи іншого питання, формулюють завдання, вирішують їх, застосовують набуті знання на практиці.

Слідом за Н. Д. Гальськовою вважаємо, що важливими є забезпечення інтелектуально-емоційного контексту навчальної діяльності, можливість кожного, навіть найслабшого, студента виявити власну активність, креативність і самостійність [2, с. 148–149]. Таке навчання передбачає певну структурну організацію навчальної діяльності студента: розвиток комунікативно-пізнавальної потреби через інтерес до навчання, розвиток потреби покращення результатів діяльності, створення ситуації інтелектуальних труднощів шляхом інтелектуального завдання за змістом, мовленнєвої за способом вирішення й організації рефлексії студентами з приводу власного рівня знань, умінь і визначення причин труднощів, вирішення навчальних завдань (дослідницьких, пізнавально-комунікативних); контроль викладача, який переходить у самоконтроль, оцінка, яка поступово стає самооцінкою.

Діяльнісний компонент передбачає також «рівно партнерське співробітництво <...> викладача і студентів у спільному, організованому <...> викладачем вирішенні <...> студентами навчальних завдань» [6, с. 87], переорієнтацію з філософії впливу на філософію взаємодії, співробітництва, що означає прагнення до спільної мети, активне, зацікавлене ставлення до спільної діяльності. При цьому інформаційно-контролююча функція викладача все більше поступається місцем власне координаційній функції. Л. С. Виготський підкреслював, що викладач віднині стає лише організатором соціального виховного середовища, до завдання якого входить регулювати й контролювати взаємодію кожного студента із цим середовищем [1, с. 192].

Самостійна діяльність розглядається загалом як багатостороння та поліфункціональна діяльність. Якщо з приводу визначення самостійної роботи є багато варіантів, то стосовно її змісту всі дослідники її однозначно інтерпретують як цілеспрямовану, активну, відносно вільну діяльність студента.

У діяльнісному визначенні самостійна робота – це та, яка організовується самим студентом у силу його внутрішніх пізнавальних мотивів, у найзручніший і найбільш раціональний, на його думку, час, яка контролюється ним самим за результатами діяльності опосередкованого управління останньою з боку викладача [4, с. 252].

Діяльнісний компонент має реалізуватися безпосередньо через діяльність майбутніх філологів засобами французької мови для задоволення їхніх навчальних потреб з урахуванням майбутніх професійних ситуацій. Варто відмітити, що використання електронного кейсу сприяє діяльнісному характеру самостійної навчально-пізнавальної діяльності особистості, забезпечує поетапність і логічність в оволодінні анотативним і реферативним видами перекладів.

Отже, центральними категоріями особистісно-діяльнісного підходу в контексті самостійної роботи є вторинна мовна особистість і самостійна, самокерована та продуктивна діяльність студентів, для реалізації якої основними й ефективними засобами навчання науковці вважають електронні засоби навчання.

Отже, центральними категоріями особистісно-діяльнісного підходу в контексті самостійної роботи є вторинна мовна особистість і самостійна, самокерована та продуктивна діяльність студентів, для реалізації якої основними й ефективними засобами навчання науковці вважають електронні засоби навчання.

Аналіз наукової літератури показав, що для організації навчально-пізнавальної діяльності студентів, зокрема самостійної позааудиторної роботи з іноземної мови, науковцями розробляються навчальні комп'ютерні програми, а саме дистанційні технології, які дають змогу реалізувати цілеспрямоване та методично організоване керівництво навчальною й пізнавальною діяльністю тих, хто навчається, і базуються на використанні широкого спектру традиційних, інформаційних і комунікаційних технологій. Наприклад, організація навчання на основі сучасного освітнього середовища Moodle, яке дає можливість реалізувати всі принципи й засади особистісно-діяльнісного підходу в процесі навчання письмового перекладу, виконуючи низку важливих функцій, зокрема освітню, контрольну, мотивувальну, інформативну та комунікативну.

Освітня функція є основною й передбачає засвоєння майбутніми перекладачами навчального матеріалу, необхідного та достатнього для оволодіння аотативним і реферативним видами перекладу й формування в них відповідних навичок і вмінь у самостійній позааудиторній роботі.

Контрольна функція реалізується під час самоконтролю майбутніми перекладачами за процесом і результатом засвоєння навчального матеріалу, формуванням навичок і вмінь у письмових видах перекладу. Варто зазначити, що за рахунок самоконтролю відбувається саморефлексія, самоаналіз, що сприяє підвищенню внутрішньої мотивації студента до самонавчання.

Мотивувальна функція забезпечується завдяки професійному спрямуванню навчальних матеріалів електронного кейсу шляхом моделювання професійних ситуацій із тим, щоб робота з ними була цікава студентам і відповідала їхнім потребам у майбутній професійній діяльності.

Інформативна функція реалізується за рахунок наповнення електронного кейсу необхідними та достатніми довідковими навчальними матеріалами з тим, щоб, працюючи в позааудиторних умовах, майбутній перекладач не витрачав часу на пошуки необхідної йому навчальної інформації.

Комунікативна функція реалізується в процесі спілкування викладача зі студентами та студентів між собою за допомогою Інтернет-засобів, представлених у навчальному середовищі Moodle ("Форум", "Чат" тощо).

Поряд із функціями навчальна платформа Moodle характеризується певними особливостями, які уможливають реалізацію саме особистісно-діяльнісного підходу до формування компетентності в письмовому перекладі:

– реалізація засобу навчання за допомогою Інтернет ресурсів (О. М. Шапов), є у вільному доступі в мережі Інтернет, є банком необхідних навчальних матеріалів, які б уможливили досягнення мети навчання – оволодіння письмовими видами перекладу;

– орієнтація на цілі та завдання навчання (О. М. Шапов), забезпечує поетапне формування навичок і вмінь письмового перекладу в умовах самостійної позааудиторної роботи шляхом розміщення в ньому відповідної підсистеми вправ і дотичних навчальних матеріалів, що зумовить досягнення мети навчання;

– професійне спрямування навчально-методичних матеріалів за рахунок моделювання майбутньої професійної діяльності (Н. В. Майер);

– забезпечення якісного керування навчальною, пізнавальною і професійною діяльністю студентів, провідник методів і прийомів навчання (О. М. Шапов): використання різних типів і видів вправ за рахунок набору відповідних ресурсів: "Форум", "Завдання", "Тест" тощо; важливою вимогою є забезпечення можливості постійного оновлення викладачем навчальних матеріалів (на відміну від засобів навчання, представлених на паперових носіях інформації);

– самодостатність навчальних матеріалів (Н. В. Майер): повнота й цілісність системно організованого комплексу професійно орієнтованих навчальних матеріалів, які дають студенту змогу повноцінно з територіальною відокремленістю від викладача засвоїти необхідний матеріал і набути відповідних навичок і вмінь. Весь необхідний навчально-методичний і довідковий матеріал має бути доступний студенту в режимі реального часу, що передбачає його мобільність і самодостатність;

– ергономічність (О. Б. Бігич), зручність у користуванні, структурований контент, легкий, швидкий і дешевий доступ до інформації (Й. Рохе); контент можна структурувати й адаптувати відповідно до моделі здійснення перекладу, простий і зручний у використанні;

– забезпечення можливості в письмовій формі висловлювати власні думки, коментувати та редагувати письмові переклади, можливість укласти власний термінологічний словник аграрної тематики, можливість використовувати не лише тести, а й повноцінні завдання з вільним формулюванням і наповненням, що є зручним для навчання письмового перекладу;

– сприяння формуванню власної стратегії виконання письмового перекладу шляхом самооцінювання, саморефлексії, завдяки коментарям своїх колег, корегування перекладів інших, свідомо ставлячи перед собою реальні цілі, керувати й відповідати за власний процес навчання, активно здобувати знання та неоціненний досвід для майбутньої професії в процесі самостійної роботи, занурюватися за допомогою кейс-завдань у професійні ситуації та знаходити вихід із них.

Отже, діяльнісний підхід до процесу учіння втілюється в усіх вище зазначених принципах використання навчальної платформи Moodle. Крім цього, така електронна навчальна платформа водночас сприяє формуванню індивідуального стилю самостійної навчально-пізнавальної діяльності майбутніх перекладачів і зумовлює вдосконалення навичок/розвиток умінь студентів за обраною ними індивідуальною траєкторією учіння. Оскільки студент працює в індивідуальному темпі, за своєю індивідуальною траєкторією учіння, швидкість виконання вправ і стратегія засвоєння навчального матеріалу має обиратися ним самим, залежно від його психологічних особливостей, особистісних якостей і потреб, незалежно від інших учасників навчального процесу, що робить процес навчання особистісно орієнтованим. Забезпечується свобода і гнучкість у плані тривалості й темпу заняття, вибору режиму роботи, вільного планування часу, що підвищує його мотивацію і сприяє інтенсифікації навчання. Постійно підвищується й підтримується позитивна внутрішня мотивація за рахунок заохочення студентів у вигляді неупередженості, позитивних коментарів викладача щодо їхніх навчальних досягнень, що сприяє створенню позитивного емоційного фону за рахунок конфіденційності та об'єктивності оцінювання навчальних досягнень студентів. За таких умов студент оволодіває навчальним матеріалом самостійно на відстані без безпосереднього втручання викладача в процес його навчально-пізнавальної діяльності, а також здійснює самоконтроль, що сприяє формуванню його рефлексивних умінь. Отже, загалом так реалізується особистісний вектор підходу, ставлячи в центр процесу учіння передусім студента як активного і свідомого суб'єкта освітнього процесу.

Висновки. Отже, з метою реалізації сучасних тенденцій гуманізації й гуманітаризації професійної мовної освіти, переорієнтації сучасних векторів освітнього процесу в напрямі до модернізації та підготовки конкурентоспроможного фахівця ефективним вважається застосування особистісно-діяльнісного підходу в організації самостійної роботи студентів на основі навчальної платформи Moodle. Сьогодні це унікальне та разом із тим широкодоступне повноцінне електронне навчальне середовище, яке своїми принципами роботи й виконуваними функціями забезпечує реалізацію як особистісного, так і діяльнісного компонентів інтегрального підходу в освітньому процесі, що вписується безпосередньо в контекст формування компетентності в письмових видах перекладу завдяки своїм ресурсам і можливостям. Подальші дослідження цієї проблеми ми вбачаємо в розробленні окремих методик навчання різних видів письмового перекладу на базі навчальної платформи Moodle.

Використана література:

1. Выготский Л. С. Собрание сочинений : в 6 т. Москва : Педагогика, 1982. Т. 2 : Проблемы общей психологии / под ред. В. В. Давыдова. 504 с.
2. Гальскова Н. Д. Современная методика обучения иностранным языкам: пособие для учителей. Москва : АРКТИ, 2000. 165 с.
3. Зимняя И. А. Психология обучения неродному языку (на материале русского языка как иностранного). Москва : Русский язык, 1989. 210 с.
4. Зимняя И. А. Педагогическая психология : учебник для вузов. Изд. второсп., доп., испр. и перераб. Москва : Издательская корпорация «Логос», 2000. 384 с.
5. Конишева А. В. К вопросу об особенностях управления самостоятельной работой по иностранному языку студентов технических специальностей. *Вестник Полоцкого государственного университета. Серия Е «Педагогические науки»*. 2007. № 5. С. 19–23.
6. Леонтьев А. Н. Избранные психологические произведения : в 2 т. Москва : Политиздат, 1975. 304 с.
7. Петровська Ю. В. Проблеми автономного навчання іноземної мови у вищих технічних навчальних закладах. *Міжнародний форум. Мовна освіта: шлях до євроінтеграції*. Київ, 2005. С. 38–39.
8. Шукин А. Н. Лингводидактический энциклопедический словарь: более 2000 слов. Москва : Астрель : АСТ : Хранитель, 2007. 746 с.
9. Distance Education: New Perspectives / Eds. K. Richards, P. Roe. L. : Mavmillan Publishers Ltd., 1994. 170 p.

References:

1. Vygotskii, L. S. (1982). *Sobranie sochinenii: Problemy obshej psihologii*. [Collected edition: problems of general pedagogics]. Moscow : Pedagogika [in Russian].
2. Galskova, N. D. (2000). *Sovremennaya metodika obucheniya inostrannym yazykam* [Modern methods of teaching foreign languages]. Moscow : ARKTI, 2000 [in Russian].
3. Zimniaia, I. A. (1989). *Psihologia obuchenia nerodnomu yazyku (na materiale russkogo yazyka kak inostrannogo)* [Psychology of teaching foreign language (based on the materials of Russian as foreign language)]. Moscow: Russkii yazyk [in Russian].
4. Zimniaia, I. A. (2000). *Pedagogicheskaia psihologija. Uchebnik dlia vuzov* [Pedagogical psychology. Text book for higher educational establishments]. Moscow: Izdatelskaya korporaciia «Logos» [in Russian].
5. Konyshcheva, A. V. (2007) *K voprosu ob osobennostyah upravlenii samostoyatel'noj rabotoj po inostrannomu yazyku studentov tehnikeskikh special'nostej* [To the question of peculiarities of managing self-study to teach foreign languages to students of technical specialties] *Vestnik Polockogo gosudarstvennogo universiteta. Seriya E. Pedagogicheskie nauki* № 5 [in Russian].
6. Leontiev, A. N. (1980). *Izbrannye psihologicheskie proizvedeniya* [Selected psychological works]. Moscow: Politizdat [in Russian].
7. Petrovska, Yu. V. (2005). *Problemi avtonomnogo navchannya inozemnoyi movi u vishih tehnicnih navchalnih zakladah* [Problems of autonomous learning of foreign language at higher technical educational establishments]. *Mizhnarodnij forum. Movna osvita: shlyah do yevrointegraciyi* [in Ukrainian].
8. Shchukin, A. N. (2007) *Lingvodidakticheskij enciklopedicheskij slovar: bolee 2000 slov* [Linguodidactic dictionary: more than 2000 words]. Moscow: Astrel: AST : Hranitel [in Russian].
9. Richards, K., Roe, P. (2004). *Distance Education: New Perspectives*. Mavmillan Publishers Ltd [in English].

Ihnatenko V. D. Modern approaches to teaching students-philologists translation in self-study process

The article analyzes the current state of teaching translation and presents some conclusions that underlie modern changes in the training of future translators. Current trends in the translation services market are driving changes in the training of future translators and the focus shifts to independent and active learning. Thus, modern approaches to the process of organizing self-study of students-philologists are changing. Independent activity is generally regarded as a multifaceted and multifunctional activity. Topical in this context is the implementation of a personal-activity approach in the self-study of future translators, which is aimed at creating a positive intellectual-emotional context of educational activity in the educational process. The personal and activity components of the personal-activity approach are analyzed in the context of teaching translation, its concept, basic principles of approach and central categories in the context of self-study, which are secondary linguistic personality and independent, self-directed and productive activity of students. It is considered effective to implement this approach through information and communication technologies, in particular on the basis of the modern Moodle educational environment. The article identifies and describes the educational, control, motivational, informative and communicative functions of the Moodle educational environment. The peculiarities and advantages of using the Moodle educational environment for teaching philologists translation in self-study are analyzed, in particular, the ergonomics of such a learning tool, the accessibility, the self-sufficiency of materials, the possibility of constant updating, the professional direction, the ability to perform written tasks, the constant high quality management and the students' professional activity.

Key words: personal-activity approach, self-study, translation, translator, educational environment, Moodle, student-philologist, translation services market.

УДК 373.6

DOI <https://doi.org/10.31392/2311-5491/2019-70.29>

Кирилюк С. Д.

ІННОВАЦІЙНА ПЕДАГОГІЧНА СИСТЕМА ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ УЧНІВ

У статті розкривається зміст поняття «педагогічна система». Автором описано ознаки, закономірності і структуру педагогічної системи. Розкрито особливості багатокomпонентної інноваційної педагогічної системи, спрямованої на формування соціальної активності учнів у закладах загальної середньої освіти. Зокрема, розглядаються функціональні та структурні компоненти інноваційної педагогічної системи з формування соціальної активності учнів, їх взаємозв'язок, особливості функціонування. Зазначається, що до структурних компонентів належить діяльність учителів, учнів, адміністрації й органів самоврядування, а також цілі та зміст освіти, способи взаємозв'язку, наукова й навчальна інформація, освітньо-інформаційний простір. До функціональних компонентів належать проєктувальний, прогностично-антиципативний, управлінський, корекційно-оцінний, організаційний, технологічний, конструктивний, комунікативний і соціальний. Також подано формулу інноваційної педагогічної системи, описано особливості управлінської діяльності в умовах інноваційної педагогічної системи, обґрунтовано необхідність корекційно-оцінного компонента. Акцентується увага на тому, що структурні й функціональні компоненти педагогічної системи характеризуються взаємною зумовленістю, парними зв'язками, які не дають змоги системі зруйнуватися. Звертається увага на те, що інноваційна педагогічна система формування соціальної активності учнів є сукупністю пов'язаних мікропросторів, мікросередовищ, що утворюють ієрархічну систему навчального закладу, націлену на досягнення максимального освітнього ефекту й формування соціальної активності учнів. Звертається увага на те, що в інноваційній педагогічній системі діяльність усіх компонентів, окрім загальноосвітніх, спрямована на формування соціальної активності учнів, вона є цілісною та має інтегральні властивості.

Ключові слова: педагогічна система, соціальна активність учнів, функціональні і структурні компоненти, освітньо-інформаційний простір.

У сучасному світі відбувається руйнування усталених соціокультурних структур. Деякі традиційні уявлення перестали відповідати потребам сучасного суспільства. Людина опинилася в ситуації, коли засвоєні в процесі соціалізації ціннісно-нормативні системи ускладнюють процес життєдіяльності. Багаторічна система освіти, яка діяла в Україні, сформувала людину, практично не готову до бурхливих соціальних змін у суспільстві, самостійного прийняття життєво важливих рішень. Потреба суспільства в соціально активних членах зі стійкою особистісно значущою позицією, які вільно орієнтуються в складній соціально-економічній і політичній ситуації, здатних приймати рішення й досягати результату відповідно до поставленої мети, брати на себе відповідальність за свої вчинки, не ущемляючи прав і свобод інших, призводить до необхідності формування соціальної активності особистості [3].

У такому динамічно змінюваному світі сьогодні й формуються особливі вимоги до освітніх закладів з боку соціального державного запиту, активізується необхідність створення інноваційної педагогічної системи з оптимальними умовами освітнього середовища, що впливають на особистісний розвиток підрастаючого покоління. При цьому одним із пріоритетних завдань системи загальної освіти є підготовка соціально активної людини, що володіє гуманістичними цінностями, сформованими особистісними якостями і здатністю до саморозвитку. Тож створення інноваційної педагогічної системи для формування соціально активної особистості сьогодні стало надзвичайно актуальним.